

Роз'яснення по виплаті заробітної плати працівникам за час відпустки та порядку надання відпусток без збереження заробітної плати

Статтею 21 Закону України “Про відпустки” встановлено, що заробітна плата працівникам за час відпустки виплачується не пізніше ніж за три дні до її початку. Незалежно від тривалості наданої відпустки, її оплата провадиться у зазначеному порядку, тобто, за три дні до початку відпустки. При цьому слід враховувати, що за час відпустки за працівником має зберігатися як місце роботи, так і середня заробітна плата, яка розраховується відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.95 №100 (далі – Порядок).

Пунктом 2 Порядку визначено, що обчислення середньої заробітної плати у цих випадках провадиться виходячи з виплат за останні 12 календарних місяців роботи, що передують місяцю надання відпустки.

Згідно з пунктом 3 Порядку до складу виплат, які враховуються при обчисленні середньої заробітної плати для оплати часу відпусток включаються: основна заробітна плата, доплати і надбавки, премії, які мають постійний характер; індексація та виплати за час, протягом якого за працівником зберігається середній заробіток (за час попередньої щорічної відпустки, виконання державних і громадських обов'язків, службового відрядження тощо), та допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

Відповідно до Порядку лише премії включаються в заробітну

плату того місяця, на який вони припадають згідно з розрахунковою відомістю, всі інші виплати мають враховуватись в ті місяці, за які їх здійснено.

Законом України «Про відпустки» передбачено надання двох видів відпусток без збереження заробітної плати: відпусток, що надаються працівникам на підставі суб'єктивного права, тобто в обов'язковому порядку, і відпусток, що надаються за погодженням сторін трудових відносин – роботодавця і працівника.

Згідно зі статтею 25 Закону України «Про відпустки» відпустка без збереження заробітної плати за бажанням працівника надається в обов'язковому порядку: матері або батьку, який виховує дітей без матері (у тому числі й у разі тривалого перебування матері в лікувальному закладі), що має двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда, – тривалістю до 14 календарних днів щорічно; чоловікові, дружина якого перебуває у післяпологовій відпустці, – тривалістю до 14 календарних днів; матері або іншим особам, зазначеним у частині третій статті 18 Закону (батькові дитини, бабі, діду чи іншим родичами, які фактично доглядають за дитиною, або особі, яка усиновила чи взяла дитину під опіку), у разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більше ніж до досягнення дитиною шестирічного віку, а в разі якщо дитина хвора на цукровий діабет I типу (інсулінозалежний) – не більше ніж до досягнення дитиною шістнадцятирічного віку; матері або іншій особі, зазначеній у частині третій статті 18 Закону, для догляду за дитиною віком до 14 років на період оголошення карантину на відповідній території; ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», – тривалістю до 14 календарних днів щорічно; особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, – тривалістю до 21 календарного дня щорічно.

Законодавством не передбачено, що відпустку без збереження заробітної плати працівник має використати всю і відразу. Тому, скажімо, мати, яка має двох дітей віком до 15 років, може написати заяву про приєднання до щорічної основної відпустки семи днів відпустки без збереження заробітної плати, а ще не більше семи днів взяти в інший час (зазначене, звичайно, не стосується випадків, коли відпустка надається на підставі медичного висновку, для складання вступних іспитів тощо).

У деяких випадках, зазначених у переліку, час надання відпустки може бути предметом погодження сторін – працівника і роботодавця. Зазначимо також, що відпустка без збереження заробітної плати, яка певним категоріям працівників надається щорічно, не може бути перенесена на наступний рік.

Статтею 26 Закону України «Про відпустки» передбачено відпустки без збереження заробітної плати за згодою сторін. За сімейними обставинами та з інших причин працівникові може надаватися відпустка без збереження заробітної плати на термін, обумовлений угодою між працівником і власником або уповноваженим ним органом, але не більше 15 календарних днів на рік. Тобто відпустку без збереження заробітної плати працівник може брати кілька разів протягом року (наприклад, взяти п'ять днів, потім сім, потім ще три), але загальна тривалість таких відпусток не може перевищувати 15 календарних днів.

Зазначимо, що для одержання такої відпустки одного тільки бажання працівника замало – обов'язковою умовою тут є згода сторін. Працівник у заяві на ім'я роботодавця про надання зазначеної відпустки має зазначити сімейні обставини чи інші причини, що спричинили потребу в такій відпустці. Перелік цих причин законодавством не встановлено, оскільки поважність їх залежить від конкретних обставин в житті того чи іншого працівника. Тому рішення, надавати чи не надавати працівникові з тієї чи іншої причини зазначену відпустку, належить виключно до компетенції роботодавця.

Важливими гарантіями прав працівника при наданні відпусток без збереження заробітної плати, встановлених статтями 25 і 26 Закону України «Про відпустки», є те, що на час надання цих відпусток за працівником зберігається його місце роботи (посада), а час перебування в таких відпустках (за винятком відпустки без збереження заробітної плати для догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку, а в разі якщо дитина хвора на цукровий діабет I типу (інсулінозалежний) – до досягнення дитиною шістнадцятирічного віку) зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку.

Для отримання відпустки без збереження заробітної плати працівник подає відповідну заяву на ім'я роботодавця. Надання працівникові відпустки без збереження заробітної плати оформлюється наказом роботодавця із зазначенням підстав надання такої відпустки та її тривалості.

Джерело.